

Lietuvių
mito
logija

3

TOMAS

Sudarė Norbertas VĖLIUS †
ir
Gintaras BERESNEVIČIUS

Vilnius Mintis

TURINYS

Pratarmė	V
GINTARAS BERESNEVIČIUS. Lietuvių mitologijos tyrimai XX a. antrojoje pusėje	VII
ZENONAS SLAVIŪNAS. Liaudies papročiai ir mitiniai įvaizdžiai Mažvydo raštuose (1947)	1
VITTORE PISANI. Keltų ir baltų-slavų religijos ikikrikščioniškojoje Europoje (1950)	63
Baltai	63
1. Prielaidos	63
2. Perkūnas	63
3. Kiti aukštesnieji dievai	66
4. Pomirtinis gyvenimas ir laidotuvių apeigos	68
5. Kiti dievai	70
6. Ypatingi dievai; natūralūs reiškiniai	71
7. Kunigai, kultas, burtai	75
HARALDS BIEZAIŠ. Baltų tautų religijos šaltiniai ir ankstesnių tyrimų rezultatai (1954)	78
Šaltiniai	79
Istorinių dokumentų duomenys (liudijimai)	79
Tautosakos medžiaga	82
Tyrimai	84
PRANAS SKARDŽIUS. Lietuvių mitologiniai vardai (1954)	89
MARIJA GIMBUTIENĖ. Baltai (1963)	106
Religija	106
Perkūnas/Perunas. Baltų ir slavų griausmo dievas (1973)	129
Vardas	129
Vardai tabu	132

Apvaisintojas ir jo vežimas	133
Triuškingtojas	137
ROLF WILHELM BREDNICH. Liaudies pasakojimai apie likimo moteris ir su jomis susiję tikėjimai (1964)	142
Įvadas	142
Baltų deivė Laima	145
A. Latviai	147
B. Lietuviai	150
VLADAS GOBIS. Senovės lietuvių tikėjimas (1966)	153
WŁODZIMIERZ SZAFRAŃSKI. Baltų religija (1968)	162
PRANĖ DUNDULIENĖ. Senovės lietuvių religijos klausimu (1969)	180
GÜNTER LANCKOWSKI. Europos religijos istorija (1971)	216
Baltai	216
JONAS TRINKŪNAS. Religijos specifikos klausimas (Pastabos apie senovės lietuvių religijos kilmę) (1973)	219
JUOZAS JURGINIS. Pagonybės ir krikščionybės santykiai Lietuvoje (1976)	230
Šventyklos ir stabai	230
HENRYK ŁOWMIAŃSKI. Indoeuropietiški elementai baltų religijoje (1976)	246
BRONISLAVA KERBELYTĖ. Saktės ir padavimai apie pasaulio kilmę (1977)	258
1. Sietyno kilmė	263
2. Kaip atsirado žemė	266
3. Kodėl žemė nelygi	269
4. Milžinų pėdsakai	271
5. Kas užtvenkė upę	274
6. Velnio pamesti akmenys	278
7. Ugnies kilmė	280
8. Iš velnio išviliotas dalgis	283
9. Kurmis tinginys	285
10. Kodėl uodas švepluoja	287
11. Gandro kilmė	289
12. Ligojų žmonių kilmė	292
13. Kodėl žmonės miršta	294
IRENA ČEPIENĖ. Senųjų liaudies tikėjimų atspindžiai vestuvių apeigose (1977)	300

RŪTA GIEDRIENĖ. Senojo nekrokulto apraiškos XX a. lietuvių kapinėse ir jų priežiūros papročiuose (1977)	314
STASYS SKRODENIS. Joninių, arba Kupolių, šventės vardo ir prasmės klausimu (1977)	325
VYTAUTAS URBANAVIČIUS. Senųjų tikėjimų reliktai Lietuvoje archeologijos duomenimis (XVI–XVIII a.) (1977)	338
VIAČESLAV IVANOV, VLADIMIR TOPOROV. Baltų mitologija (1980)	347
Baltų mitologija, senųjų baltų genčių mitologinių vaizdinių sistema	347
MARCELI KOSMAN. Perkūno saulėlydis, arba paskutiniai Baltijos pagonys (1981)	361
Baltai ir jų dievai	361
VYTAUTAS JONAS BAGDANAČIUS. Žmogaus ir pasaulio pradžia lietuviškoje tautosakoje (1982)	373
Žmogaus sukūrimas	373
Blogio kilmė	376
Žemės kilmė	378
Suomiški variantai	380
Suomiškų variantų analizė	381
Legendų lietuviškumo klausimas	382
<i>Bhil</i> tautos kosmogonija	385
Kokia yra lietuviškos legendos humanistinė ir religinė vertė	387
Aukojimas prūsųose šešioliktojo šimtmečio pradžioje (Etnologijos ir religijų istorijos studija) (1984)	389
Dr. Jono Balio pasiūlymas	389
Lucas Davido <i>Prūsijos kronikos</i> pranešimas	391
Ūkiniai simboliai religijose	393
Mistinių simbolių istorinė slinktis	395
Kiaulių ūkis pietiniame Pabaltijyje	397
Kiaulė klasikinės Graikijos ūkyje ir jos religinėje kultūroje	399
Kiaulės mistikos išplitimas	401
Kiaulė lietuvių tautosakoje	403
Abraomo aukojimo simboliai	405
Vyskupas Jurgis von Polentz	407
Kiti šaltiniai apie įvykį	408
Ankstesnis Soppeto aukojimas	411
Ar ne prūsiška atgailos apeiga?	415

NORBERTAS VĒLIUS. Senovės baltų pasauležiūra (1983)	41
Regioniniai ypatumai	41
Baltų mitologijos atmainos	41
Chtoniškasis lietuvių mitologijos pasaulis (1987)	43
Velnio turtai	43
MIRCEA ELIADE. Religinių idėjų istorija (1983)	44
Baltų religija	44
JAAN PUHVEL. Lyginamoji mitologija (1987)	44
Baltų ir slavų mitai	44
ALGIRDAS JULIUS GREIMAS. Tautos atminties beiėškant (1990)	46
Velnius ir Kalevelis	46
I. Įžanginės pastabos	46
II. Kaulinis Diegas	47
1. Stebuklinės pasakos fonas	47
2. Velinas ir akmens	47
3. Diegai	47
4. Kaulai	47
5. Velionis	48
III. Žibutis ir Šėtonas	48
1. Mitynis pasakos branduolys	48
2. Galutinė pergalė	48
3. Velino Kriukis	48
IV. Karo dievas	48
1. Velinas žirgo pavidale	48
2. Velinas ir karas	49
V. Kelios bendros išvados	49
STEPHEN CHRISTOPHER ROWELL. Iš viduramžių ūkų kylanti	
Lietuva (1994)	49
Pagonybės kulto politinės atėakos	49
NIJOLĖ LAURINKIENĖ. Senovės lietuvių dievas Perkūnas (1996)	53
Perkūnui skirti ritualai ir šventovė	53
Kitų kalbų žodžių ir citatų vertimai	54
Sutrupinimai	55
Mitologinių vardų ir objektų rodyklė	55
Asmenvardžių rodyklė	58